

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznych i rocznych ocen
klasyfikacyjnych z przyrody w klasie 4**

Ocena „dopuszczający”

Uczeń:

- ✓ wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej, wymienia dwa elementy przyrody ożywionej
 - ✓ wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata; podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom; wyjaśnia, czym jest obserwacja
 - ✓ podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki ; notuje dwa/trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów; wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu; dokonuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej
 - ✓ podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu; wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – kierunek północny za pomocą kompasu; określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta (słoneczny dzień)
 - ✓ skazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów; wskazuje w najbliższym otoczeniu po dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych
 - ✓ wymienia stany skupienia wody w przyrodzie; podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia; odczytuje wskazania termometru
 - ✓ wymienia przynajmniej trzy składniki pogody; podaje i rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów; wyjaśnia, dlaczego burze są groźne
 - ✓ dobiera odpowiednie przyrządy służące do pomiaru trzech składników pogody; odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego; odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody
 - ✓ wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca i wskazuje na schemacie; rysuje „drogę” Słońca na niebie; podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku; podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku
 - ✓ wyjaśnia, po czym rozpoznaje się organizm; wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów; omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów
 - ✓ określa, czy podany organizm jest samożywny czy cudzożywny; podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych; wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników; układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów
 - ✓ wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie; podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu; podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domu; rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie
 - ✓ podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy; omawia znaczenie wody dla organizmu
 - ✓ wskazuje na modelu/planszy położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego, układu krwionośnego, kostnego, oddechowego, rozrodczych, nerwowego oraz narządów zmysłów; wymienia po dwie zasady higieny wymienionych układów; wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm; uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem
 - ✓ wymienia rodzaje naczyń krwionośnych; mierzy puls
 - ✓ wyjaśnia pojęcie stawy
 - ✓ wymienia zadania narządów smaku i powonienia; wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków
 - ✓ rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską; wyjaśnia pojęcie zapłodnienia
 - ✓ podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci; podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania
-
- ✓ wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia; korzystając z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach; wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk; omawia sposoby dbania o zęby; wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu
 - ✓ wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych przez uszkodzoną skórę; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową

- ✓ wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie; odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów; określa sposób postępowania po użądleniu czy ugryzieniu
- ✓ omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu; podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia- wyszukuje ostrzegawcze piktogramy; wymienia rodzaje urazów skóry
- ✓ podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka; opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu; prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji
- ✓ oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10; rysuje plan biurka w skali 1 : 10
- ✓ odróżnia plan od mapy; odczytuje informacje zapisane w legendzie planu/mapy
- ✓ wskazuje kierunki geograficzne na mapie; odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę
- ✓ rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów; podaje przykłady krajobrazu naturalnego; wymienia nazwy krajobrazów kulturowych; określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy
- ✓ rozpoznaje na ilustracji formy terenu; wyjaśnia, czym są równiny; wykonuje modele wzniesienia i doliny rzecznej
- ✓ przyporządkowuje jedną/dwie pokazane skały do poszczególnych grup
- ✓ podaje przykłady wód słonych; wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy
- ✓ rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy; podaje dwa/trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy
- ✓ wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce; podaje dwa/trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych; wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła
- ✓ podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie; wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie
- ✓ wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście
- ✓ przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze; odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora
- ✓ wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie; omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury
- ✓ wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji; wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu; podaje trzy zasady zachowania się w lesie
- ✓ podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych; rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste
- ✓ podaje dwa przykłady znaczenia łąki; wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw; rozpoznaje trzy gatunki poznanych roślin łąkowych
- ✓ wymienia nazwy zbóż; rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto; podaje przykłady warzyw uprawianych na polach; wymienia nazwy dwóch szkodników upraw polowych.

Ocena „dostateczny”

Ocenę „dostateczny” otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę „dopuszczający” i ponadto opanował poniższe wymagania:

Uczeń:

- ✓ wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda; wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej; podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka
- ✓ omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata; wymienia źródła informacji o przyrodzie; zna i omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń
- ✓ przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego obiektu; wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie; określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów
- ✓ podaje nazwy głównych kierunków geograficznych; przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych; określa warunki korzystania z kompasu; posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu
- ✓ wskazuje w najbliższym otoczeniu po kilka przykładów ciał plastycznych, kruchych i sprężystych
- ✓ rozróżnia na podstawie obserwacji zjawiska takie jak parowanie, skraplanie, topnienie i krzepnięcie; przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące: wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody, obecność pary wodnej w powietrzu;

- ✓ wyjaśnia, co nazywamy pogodą; wymienia wszystkie składniki pogody; wyjaśnia pojęcia i opisuje ich następstwa: upał, przymrozek, mróz, burza, huragan, zawieja śnieżna; podaje nazwy osadów atmosferycznych; opisuje zasady bezpiecznego postępowania podczas burzy, huraganu, zamieci śnieżnej
 - ✓ zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną; omawia sposób pomiaru ilości opadów; podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody; prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody; określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji;
 - ✓ omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokręgiem; omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia; wyjaśnia pojęcia: równonoc, przesilenie; omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku
 - ✓ podaje charakterystyczne cechy organizmów; wymienia wszystkie czynności życiowe organizmów; dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu; dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców; wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność; wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe; układa jeden łańcuch pokarmowy na podstawie analizy sieci pokarmowej
 - ✓ podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw; wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana; omawia zasady opieki nad zwierzętami; podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście; wykonuje zielnik, w którym umieszcza pięć okazów
 - ✓ wymienia składniki pokarmowe; przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej
 - ✓ wymienia narządy budujące przewód pokarmowy, układ krwionośny, kostny (podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu), oddechowy, rozrodcze i nerwowy; omawia rolę układów pokarmowego, serca i naczyń krwionośnych (wskazuje je na schemacie) dróg oddechowych i płuc; podaje/rozdziela zasady higieny wymienionych układów i narządów (oczu i uszu)
 - ✓ wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe; opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu
 - ✓ wymienia trzy funkcje szkieletu
 - ✓ omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów; omawia rolę skóry jako narządu zmysłu
 - ✓ wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu
 - ✓ wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców; omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania
-
- ✓ podaje zasady prawidłowego odżywiania; wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry; opisuje sposób pielęgnacji paznokci; wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży; podaje przykłady wypoczynku czynnego i wypoczynku biernego
 - ✓ wymienia przyczyny chorób zakaźnych; wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową; omawia przyczyny zatrucia; określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę
 - ✓ określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim; rozpoznaje owady, które mogą być groźne
 - ✓ podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu; przyporządkowuje nazwę zagrożenia (drażniące, trujące, żrące i wybuchowe) do symboli umieszczanych na opakowaniach; omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń
 - ✓ podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać; podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm; podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie
 - ✓ wyjaśnia, jak powstaje plan; rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiary przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10
 - ✓ wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda; określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej; rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych
 - ✓ określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu; opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu
 - ✓ wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów; wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy; wyjaśnia pojęcie krajobrazu kulturowego; wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka
 - ✓ omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia; wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy
 - ✓ podaje nazwy grup skał; podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych
 - ✓ podaje przykłady wód słodkich – w tym wód powierzchniowych; wskazuje różnice między oceanem a morzem; na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących; wymienia różnice między jeziorem a stawem

- ✓ wymienia, podając przykłady, od jakich nazw pochodzą nazwy miejscowości; podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych
- ✓ wyjaśnia, czym są parki narodowe; podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody; omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych
- ✓ omawia, podając przykłady, przystosowania zwierząt do życia w wodzie; wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimą
- ✓ podaje dwie/trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki
- ✓ podaje nazwy stref życia w jeziorze; wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej; rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża
- ✓ omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury
- ✓ podaje nazwy warstw lasu; omawia zasady zachowania się w lesie; rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu; rozpoznaje pospolite grzyby jadalne i niejadalne
- ✓ porównuje wygląd igieł sosny z igłami świerka; wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek; wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych
- ✓ wymienia cechy łąki; wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej; przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące
- ✓ omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych; rozpoznaje nasiona trzech zbóż; wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami; uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu

Ocena „dobry”

Ocenę „dobry” otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę „dostateczny” i ponadto opanował poniższe wymagania:

Uczeń:

- ✓ wymienia cechy ożywionych elementów przyrody; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka
- ✓ porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów; określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody; omawia etapy doświadczenia
- ✓ planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji; proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu
- ✓ wyjaśnia, co to jest widnokrąg; samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu; wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie; określa kierunek w jakim położony jest dany obiekt
- ✓ klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości
- ✓ wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania - formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń; przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru, wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody
- ✓ odczytuje wartości pomiarów składników pogody stosując właściwe jednostki; wyjaśnia pojęcia i opisuje ich następstwa: tęcza, deszcze nawalne; rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach; wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; wyjaśnia, jak powstaje wiatr
- ✓ wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych; dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody
- ✓ określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza; określa zależność między wysokością Słońca a długością i kierunkiem cienia; wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca i wskazuje na schemacie; omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokresem w poszczególnych porach roku
- ✓ rozróżnia organizmy jedno i wielokomórkowe; omawia czynności życiowe organizmów;
- ✓ wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny; wymienia cechy roślinożerców; wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne; podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi; wymienia przedstawicieli pasożytów; wyjaśnia co to jest łańcuch pokarmowy i sieć pokarmowa
- ✓ rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe; wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin; określa cel hodowania zwierząt w domu; wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta

- możemy hodować w domu; wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt; wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast
- ✓ omawia rolę składników pokarmowych w organizmie; wymienia produkty zawierające sole mineralne
 - ✓ wyjaśnia pojęcie trawienie; opisuje drogę pokarmu w organizmie; omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu
 - ✓ wymienia funkcje układu krwionośnego; wyjaśnia, czym jest tętno; omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie; proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego
 - ✓ określa cel wymiany gazowej; omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego; wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyściełane przez komórki z rzęskami
 - ✓ rozróżnia rodzaje połączeń kości; podaje nazwy głównych stawów u człowieka; wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem
 - ✓ wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę; wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową; omawia zasady higieny układu nerwowego
 - ✓ omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego
 - ✓ opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania
-
- ✓ wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia; opisuje sposób pielęgnacji skóry – ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania; wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej; wyjaśnia na czym polega wypoczynek czynny i bierny
 - ✓ wyjaśnia, czym są szczepionki; wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową i pokarmową; wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie; omawia objawy zatrucia
 - ✓ wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego; wymienia objawy zatrucia grzybami omawia sposób postępowania w przypadku zatrucia grzybami czy roślinami trującymi
 - ✓ omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości
 - ✓ wyjaśnia, na czym polega palenie bierne; wymienia skutki przyjmowania narkotyków; wyjaśnia, czym jest asertywność;
 - ✓ wyjaśnia pojęcie skala liczbowa; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; wykonuje szkic terenu szkoły
 - ✓ opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie; odszukuje na mapie wskazane obiekty/miejsca
 - ✓ wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy; orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu
 - ✓ wyjaśnia pojęcie krajobraz; wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy
 - ✓ opisuje wklęsłe formy terenu; opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy
 - ✓ opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych; rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy
 - ✓ wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone; wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych; omawia warunki niezbędne do powstania jeziora; porównuje rzekę z kanałem śródlądowym
 - ✓ omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa; omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu; wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości
 - ✓ wyjaśnia cel ochrony przyrody; wyjaśnia, czym są rezerваты przyrody; wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną; podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy
 - ✓ omawia, podając przykłady, przystosowania roślin do ruchu wód; omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne
 - ✓ wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki; porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki; omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki
 - ✓ charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej; wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora; wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej; charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej

- ✓ charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające je przed utratą wody; wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru; opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych
- ✓ omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu
- ✓ porównuje drzewa liściaste z drzewami iglastymi; rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste; rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych; rozróżnia lasy liściaste, iglaste i mieszane
- ✓ omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące; wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki
- ✓ podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw; wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych

Ocena „bardzo dobry”

Ocenę „bardzo dobry” otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę „dobry” i ponadto opanował poniższe wymagania:

Uczeń:

- ✓ podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną; klasyfikuje wskazane elementy na: żywe składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka
- ✓ wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze; wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem; dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu
- ✓ planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie; uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji; omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej
- ✓ podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich
- ✓ wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość – podaje przykłady zastosowania tych właściwości w przedmiotach codziennego użytku
- ✓ podaje znane z życia codziennego przykłady zmian stanów skupienia wody; omawia na schemacie zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie
- ✓ wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów, analizuje obserwacje
- ✓ odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych; określa kierunek wiatru na podstawie obserwacji
- ✓ omawia zmiany długości i kierunku cienia w ciągu dnia; porównuje wysokość Słońca nad widnokreślami oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku
- ✓ podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy, np. ruch, wzrost; porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym
- ✓ omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny; określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi; wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo; omawia rolę destruktorów w łańcuchu pokarmowym
- ✓ opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy; formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie
- ✓ omawia rolę witamin; wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin; omawia rolę soli mineralnych w organizmie
- ✓ wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu
- ✓ wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny; podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego
- ✓ wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego; wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach
- ✓ porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego; na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach
- ✓ wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów; wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia
- ✓ podaje wspólną cechę narządów węchu i smaku; wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych; uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów; na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia

- ✓ wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego; omawia przebieg rozwoju nowego organizmu
- ✓ wyjaśnia na przykładach, czym jest odpowiedzialność w kontekście procesu dojrzewania

- ✓ wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia; omawia skutki niewłaściwego odżywiania się; wyjaśnia, na czym polega higiena osobista; podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą
- ✓ klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady; charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka; opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę
- ✓ omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję; rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące
- ✓ omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń
- ✓ wyjaśnia, czym jest uzależnienie; charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym; uzasadnia konieczność zachowań asertywnych; uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia
- ✓ rysuje plan pokoju w skali 1 : 50; dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu; wykonuje szkic okolic szkoły
- ✓ porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej
- ✓ orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie
- ✓ opisuje krajobraz najbliższej okolicy
- ✓ klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; omawia elementy doliny
- ✓ opisuje skały występujące w najbliższej okolicy; omawia proces powstawania gleby
- ✓ charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi; omawia, jak powstają bagna; charakteryzuje wody płynące
- ✓ podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu; wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości
- ✓ wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym; na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa
- ✓ charakteryzuje, podając przykłady, przystosowania zwierząt do ruchu wody
- ✓ porównuje świat roślin oraz zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki
- ✓ wyjaśnia pojęcie plankton; charakteryzuje poszczególne strefy jeziora; rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami; układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze
- ✓ omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin; charakteryzuje wymianę gazową u roślin; wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła
- ✓ charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach, opisuje znaczenie grzybów w przyrodzie
- ✓ podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych
- ✓ przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki; uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt
- ✓ podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania; przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych; rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy

Ocena „celujący”

Ocenę „celujący” otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę „bardzo dobry” i ponadto opanował poniższe wymagania:

Uczeń:

- ✓ wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy
- ✓ na podstawie obserwacji/źródeł wiedzy o przyrodzie podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt; przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki; wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych
- ✓ przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin

- ✓ podaje przykłady wyznaczania kierunku północnego np. na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu
- ✓ uzasadnia, popierając swoje stanowisko przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości różnych ciał
- ✓ przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie rysunkiem
- ✓ wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi
- ✓ przygotowuje i prezentuje informacje na temat rodzajów wiatru występujących na świecie; na podstawie opisu przedstawia – w formie mapy – prognozę pogody dla Polski
- ✓ podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia, np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa
- ✓ podaje przykłady różnych organizmów i omawia ich podział na pięć królestw
- ✓ prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin; podaje przykłady obrony przed wrogami- zjadaczami w świecie roślin i zwierząt; uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw
- ✓ przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności
- ✓ omawia rolę narządów wspomagających trawienie; wymienia czynniki, które mogą negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki
- ✓ wyjaśnia znaczenie krwi – jej podstawowe funkcje
- ✓ ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała; planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu
- ✓ wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała - omawia pracę mięśni szkieletowych
- ✓ podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego; projektuje i dokumentuje doświadczenie pokazujące współdziałanie zmysłów smaku i węchu
- ✓ przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, który będzie odpowiedni w okresie dojrzewania

- ✓ przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania na nią
- ✓ prezentuje plakat ostrzegający o niebezpieczeństwach w swojej okolicy
- ✓ przygotowuje informacje na temat uzależnień od telefonu komórkowego
- ✓ odróżnia pojęcia: skala mianowana, podziałka liniowa
- ✓ dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu
- ✓ wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy
- ✓ przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu w najbliższej okolicy
- ✓ przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem
- ✓ prezentuje informacje typu „naj” – najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna; wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody
- ✓ przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów; przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat pt. „Moja miejscowość dawniej i dziś”
- ✓ prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy: gminie, powiecie lub województwie
- ✓ prezentuje informacje o warunkach tlenowych, nasłonecznieniu i oporze w środowisku wodnym i ich wpływie na organizmy
- ✓ podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka
- ✓ przygotowuje prezentację na temat trzech/czterech organizmów tworzących plankton
- ✓ prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch/trzech gatunków roślin lub zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych
- ✓ prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu
- ✓ prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, które są uprawiane w polskich ogrodach
- ✓ wykonuje zielnik z poznanych na lekcji roślin łąkowych lub innych roślin (przynajmniej dziesięciu)

- ✓ wyjaśnia, czym jest walka biologiczna; prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki